

Et must read for alle dem, der husker (og savner) 80'ernes poetiske rytmik

Einar Már Guðmundsson. Fotograf: Gassi.

ANDERS ROD THOMSEN

12.04.2026

BØGER // ANMELDELSE – I Einar Már Guðmundssons roman *Alt fra hatte til sko* ankommer islandske Harald i København med en halv flaske whisky, en bylt med et ekstra sæt tøj og en stålsat tro på, at han er den næste store digter i byen. Romanen er en dagdrømmende litterær tidsrejse; én lang hyldest til et årti, der ifølge fortælleren var der, det hele skete.

Alt fra hatte til sko

Forfatter: Einar Már Guðmundsson

Oversat fra islandsk af Erik Skyum-Nielsen

Forlag: Lindhardt og Ringhof

Udkom d. 9. april 2026.

“Velkommen til firserne! Noget i den retning forkyndte F.P. Jac, den storslåede digter, der slog ud med armene og var i konstant bevægelse, når han læste op af sine ordrige

og kraftfulde digte.”

Sådan skriver Einar Már Guðmundsson i et af de indledende kapitler i romanen *Alt fra hatte til sko*, hvis mundrette navn stammer fra en reklame hos en islandsk herreekviperingshandler. Guðmundsson tager os med på en rejse tilbage til de farverige firsere. En tid, hvor de store tanker og de kulturelle bånd blev smedet i gaderne og på værtshusene rundt om i København.

Fortællingen følger den islandske digterspire Haralds rejse til den danske metropol og er fyldt med sitrende sidespring, spontane bemærkninger og eftertænksomme tanker fra forfatterens hånd. Det er en dagdrømmende litterær tidsrejse, som mest af alt er én lang hyldest til et årti, der ifølge fortælleren var der, det hele skete.

Navnkundige personer fra Norden

“Et stykke tid overvejede jeg at kalde denne roman *Navnkundige personer fra Norden*,” skriver Guðmundsson. Værket gør sig da også fuldt fortjent til den forbigåede titel. Den er sprængfyldt med intellektuelle referencer og morsomme anekdoter om alskens kulturelle skikkelser på tværs af det eksplosive årti.

Fra den toneangivende Poul Borum og de etablerede 80’er digtere, Michael Strunge og F.P. Jac, til et krydret kludetæppe af små og store kunstnere, kulturpersoner og skæve eksistenser. Legendariske Café Sommersko, som dengang huserede i Indre By, danner ramme for fortællingen om et København befolket af en broget skare af genier, galninge og alt derimellem.

“Det er samtidig en bog, som åbner årtiet for de af os, der ikke er gamle nok til at have stået på 80’er-toget i tide

Islandske Harald ankommer med en halv flaske whisky, en bylt med et ekstra sæt tøj og en stålsat tro på, at han er den næste store digter i byen. I 80’ernes København er de faste kønsroller og borgerlige idealer i opløsning. David Bowie er tidens helt store ikon. Den britiske superstjernes evne til konstant at genopfinde sig selv spejler de unge karakterers søgen efter en særlig stemme. Bowie gør det cool at være ‘outsider’ i sin egen by.

Alt fra hatte til sko foregår i en tid, hvor kulturens musikalske univers runger i byens fundament. Det er lyden af beton, kold krig og en enorm længsel efter frihed, der passer perfekt til 80’ernes København med den stigende arbejdsløshed, internaliserede atomfrygt og en ukuelig ungdom, som insisterer på at udleve deres digteriske drømme. Bowies sangtekster om stjerner, rumstationer og isolation flyder

direkte ind i den danske poesi, som karaktererne i bogen dyrker. Ikke mindst Harald, som hurtigt falder til i det spirende miljø.

Litteraturen som tidsmaskine

Følelsen af tid er svær at indfange. Guðmundsson lykkes dog imponerende godt med at gengive, hvordan det var at være ung i en verden, der på den ene side føltes som om, den kunne sprænge i luften i morgen, og på den anden side virkede mere åben end nogensinde før. En voldsom følelse af 'her-og-nu'-intensitet dominerer perioden – også i litteraturen, som oplever en radikal forandring:

“København var en dampende gryde af digtning og musik. Det hele var i færd med at ske, ændrede livsformer, ny frihed, nye holdninger. [...] Det var også det årti, hvor poesien blev revolutioneret og romanen blomstrede,” skriver forfatteren.

Et fundamentalt skifte i både form, attitude og udbredelse var undervejs. Med Michael Strunge og F.P. Jac blev digteren en figur, der lignede en rockstjerne (stærkt inspireret af netop Bowie og punkrocken). Poesien flyttede ud af bogsamlingerne og ind på scenerne. Den blev rå, elektrisk og direkte. Væk med blå himmel, bøgeskove og fuglesang – og ind med neonlys, natklubber og eksistentiel angst. Det var 'her og nu'-litteratur for folket.

Opblomstringen handlede om at sprænge 60'ernes og 70'ernes socialrealistiske rammer. Forfatterne genopdagede det subjektive jeg. Man dyrkede det indre univers, drømmene og det splittede individ. København var en magnet for nordiske talenter, hvor litterære tidsskrifter som *Sagen uddebatteret* og *Hvedekorn* (under Poul Borum) fungerede som kreative drivhuse, hvor vilde kunstneriske eksperimenter blev gødet.

“Med sin karakteristiske varme indfanger Einar Már Guðmundsson 80'ernes 'fremtidsmusik' og de politiske rørelser, der formede en hel generation af nordiske digtere

Hvor poesien var det hurtige fix, blev romanen samtidig genopfundet som en genre, der kunne rumme alt – fra det magiske til det beskidte. Tænk Gabriel García Márquez, Isabel Allende og Milan Kundera. Kun fantasien satte grænser for de store forfattere, som begyndte at skrive romaner, der var mere legende, mere fragmenterede og mere historisk bevidste. De blandede det høje og det lave – præcis som Bowie blandede kunstmusik med pop, og Strunge både var finkultur og street på samme tid.

Et makværk af et mesterværk

Med sin karakteristiske varme indfanger Einar Már Guðmundsson 80'ernes 'fremtidsmusik' og de politiske rørelser, der formede en hel generation af nordiske digtere. Den er på sin vis et mesterværk, hvis man læser værket som den litterære tribut til 80'er-generationens bankende hjerte. Som roman er den dog mest af alt et rodet og relativt ustruktureret makværk. Guðmundsson skriver i vanlig, sikker stil med både vid, varme og et gedigent glimt i øjet, men selve fortællingen mangler retning. Historien om Harald blandes sammen med et væld af tider (datid, nutid og fremtid?), som ikke ligefrem bidrager til en bedre læseoplevelse – snarere tværtimod.

De mange metarefleksioner, usammenhængende kapitler og den til tider lidt for joviale tone skaber en uigennemskuelig dobbelthed, der forstyrrer handlingens sammenhængskraft. At fortælleren er Harald, men måske også Einar (forfatteren selv), hjælper heller ikke på det, da han for det meste blot eksisterer som et altoverskyggende jeg, som styrer slagets gang med anekdotisk præcision – eller manglen på samme:

“Jeg har fortalt adskillige historier i første person uden at præsentere mig, men i så fald har jeg fortalt historier om andre, tit folk, som jeg ikke har kendt personligt, og som levede længe inden, jeg selv blev født. Jeg præsenterer mig selv, også fordi jeg fortæller om så mange andre, for når man fortæller om andre, fortæller man også noget om sig selv. Mit navn er Harald Markús Ólafsson,” skriver Guðmundsson i en 'åben' deklARATION til læseren.

Med det sagt er romanen dog et reelt *must read* for alle dem, der husker (og savner) 80'ernes poetiske rytmik. Det er samtidig en bog, som åbner årtiet for de af os, der ikke er gamle nok til at have stået på 80'er-toget i tide. Med udgivelsen af *Alt fra hatte til sko* ruller *Lyrikekspressen* endnu engang ind på den danske litteraturscene – til både glædelig gensyn og fornyet forundring.

LINDHARDT OG RINGHOF

**ALT
FRA
HATTE
TIL
SKO**

Af
íslenskum
slóðum í Kaupmannah

5
DANSKE POETER
Poul
Michael
Poul
Michael
Poul

EINAR MÁR GUÐMUNDSSON

Anders Rod Thomsen

anmeldelse

Einar Már Guðmundsson

roman

ANDERS ROD THOMSEN

Anders Rod Thomsen skriver anmeldelser, essays, journalistiske reportager, baggrundsartikler og features for flere dagblade, aviser og kulturelle tidsskrifter. Heriblandt Weekendavisen, Føljeton, POV, Soundvenue og Kulturspind.

POV Overblik

Støt POV's arbejde som uafhængigt medie og modtag **POV Overblik** samt dagens udvalgte tophistorier alle hverdage, direkte i din postkasse.

- Et kritisk nyhedsoverblik fra ind- og udland
- Indsigt baseret på selvstændig research
- Dagens tophistorier fra POV International
- I din indbakke **alle hverdage** kl. 12.00
- Betal med **MobilePay**

For kun 25 kr. om måneden giver du POV International mulighed for at bringe uafhængig kvalitetsjournalistik.

25 kr./md.

Overblik

TOPHISTORIER

SENESTE

DEBAT

POV International

OM POV

REDAKTION

SKRIBENTERNE